

[3] 2001. gada 10. oktobrī VID Jūrmalas pilsētas nodaļas direktores vietniece sniedza atbildi, ka nesamaksāto nodokļu nokavējuma naudas un pamatparāda palielinājuma aprēķināšana tika pārtraukta 2001. gada 14. maijā. Savukārt VID Jūrmalas pilsētas nodaļa kā kreditors savu pretenziju pieteica atbilstoši tiesību normām.

[4] Par iepriekš minēto VID Jūrmalas pilsētas nodaļas direktores vietnieces atbildi administrators iesniedza sūdzību VID Jūrmalas pilsētas nodaļai. Šīs nodaļas direktore 2001. gada 16. novembrī sniedza atbildi Nr. 5-5/10433, norādot, ka VID nav pamatojuma veikt maksātnespējīgās SIA „Autotransporta firma Jūrmala SV” nodokļu maksājumu pārrēķinu.

[5] Izskatījis administratora sūdzību par iepriekš minēto lēmumu, VID ģenerāldirektors norādīja, ka maksātnespējīgās SIA „Autotransporta firma Jūrmala SV” kārtējie nodokļi pamatoti ieskaitīti šī uzņēmuma administrācijas izmaksās.

[6] Par šādu VID ģenerāldirektora 2002. gada 4. janvāra lēmumu Nr. 3.1/219 administrators iesniedza sūdzību Jūrmalas pilsētas tiesai. Kā galvenais arguments sūdzībā norādīts tas, ka maksātnespējīgās SIA „Autotransporta firma Jūrmala SV” maksājamie nodokļi, kuri aprēķināti par laiku līdz sabiedrības maksātnespējas atzīšanas dienai, bet kuriem maksājuma termiņš ir pēc tiesas sprieduma pasludināšanas dienas, ieskaitāmi kreditoru prasījumos, nevis administrācijas izmaksās. Sūdzībā arī norādīts, ka maksātnespējas lietās pirmkārt vēra ņemamas speciālās tiesību normas, proti, likums „Par uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību maksātnespēju”.

Ar Jūrmalas pilsētas tiesas 2002. gada 9. maija spriedumu administratora sūdzība noraidīta.

[7] Izskatījusi administratora apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004. gada 28. jūnija spriedumu administratora sūdzību noraidīja, minot šādus argumentus:

[7.1] SIA „Autotransporta firma Jūrmala SV” pasludināta par maksātnespējīgu no 2001. gada 9. aprīļa, bet maksātnespējas lieta tiesā ierosināta 11. aprīlī. No dienas, kad ierosināta maksātnespējas lieta, apturas termiņā nesamaksāto nodokļu un ar tiem saistīto maksājumu piedziņa, taču uzņēmumi veic visus konkrēto nodokļu likumos noteiktos kārtējos nodokļu maksājumus.

[7.2] Uz nodokļu maksājumiem par 2001. gada aprīli un 1.-13. maiju, kuri uz maksātnespējas lietas ierosināšanas dienu nebija atzīstami par termiņā nesamaksātiem, attiecināmi likuma „Par nodokļiem un nodevām 26. panta piektās daļas noteikumi par kārtējiem maksājumiem.

[7.3] Tā kā uz maksātnespējas pasludināšanas dienu SIA „Autotransporta firma Jūrmala SV” nodokļu maksājumiem Ls 11991,42 apmērā par 2001. gada aprīli un 1.-13. maiju nebija iestājies samaksas termiņš, tie nav uzskatāmi par nodokļu parādu. Uz tiem nevar attiecināt nosacījumus par pamatparāda palielinājuma, nokavējuma naudas un procentu pieauguma apturēšanu. Šie nodokļi uz maksātnespējas iestāšanās dienu netika rēķināti.

[7.4] Nepamatots ir administratora apgalvojums, ka likums „Par uzņēmumu un uzņēmējsabiedrību maksātnespēju” piemērojams kā speciālā tiesību norma, bet nodokļus regulējošie likumi – kā vispārējās tiesību normas. Šāds apgalvojums ir pretrunā ar likuma „Par nodokļiem un nodevām” regulējuma objektu.

[7.5] Attiecībā uz nodokļu samaksas kārtību arī uz maksātnespējīgajiem uzņēmumiem attiecas likums „Par nodokļiem un nodevām” un citas normas ar atrunām, kas šajos likumos noteiktas tieši maksātnespējas procesa sakarā.

[8] Par apgabaltiesas 2004. gada 28. jūnija spriedumu administrators iesniedzis kasācijas sūdzību. Tajā norādīts, ka Administratīvā apgabaltiesa nav vērtējusi kreditoru prasījumus regulējošās tiesību normas, proti, likuma „Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju” 107. panta ceturtais daļas 1. punktu un 55. panta pirmo daļu. Līdz ar to Administratīvā apgabaltiesa pieļāvusi kļūdainu materiālo tiesību normu interpretāciju.

Ņemot vērā iepriekš minēto, administrators lūdz atcelt Administratīvās apgabaltiesas 2004. gada 28. jūnija spriedumu, izskatīt lietu pēc būtības un uzlikt VID Jūrmalas pilsētas nodaļai par pienākumu veikt kārtējo nodokļu maksājumu pārrēķinu un samazināt aprēķinu par nepamatoti uzrēķināto pamatparāda palielinājumu un soda naudu.

[9] Paskaidrojumos pie kasācijas sūdzības VID norāda, ka pilnīgi piekrīt Administratīvās apgabaltiesas spriedumā norādītajiem motīviem un uzskata, ka šis spriedums ir pamatots.

[10] Tiesas sēdē administratora pārstāvji uzturēja kasācijas sūdzību, precizējot to, ka lūdz spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai pēc būtības Administratīvajai apgabaltiesai. Administratora pārstāvji pauda viedokli, ka šajā lietā likuma „Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju” normas ir piemērojamas kā speciālās tiesību normas, jo šā likuma mērķis ir vienlīdz nodrošināt visu kreditoru intereses. VID ir viens no kreditoriem un tam kā kreditora pretenzija bija jāiesniedz prasījumi par visām summām, kuras bija aprēķinātas par laiku līdz tiesas sprieduma pasludināšanas dienai, kas uzskatāma par maksātnespējas pasludināšanas brīdi.

VID pārstāve kasācijas sūdzību neatzina un norādīja, ka rīkojušies atbilstoši VID pastāvošajai praksei. VID nav bijis pamata iesniegt kreditora pretenziju par maksājumiem, kuriem nav iestājies maksāšanas termiņš.

Motīvu daļa

[11] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma regulējumam kasācijas instances tiesa var atcelt apelācijas instances tiesas spriedumu, ja tiek konstatēti tādi tiesību normu pārkāpumi, kas noveduši pie lietas nepareizas izspriešanas. Minētā likuma 326. pants, citastarp, noteic, ka materiālo tiesību norma atzīstama par pārkāptu, ja tiesa nav piemērojusi to materiālo tiesību normu, kuru vajadzēja piemērot vai nepareizi interpretējusi materiālo tiesību normu.

[12] Administratīvā apgabaltiesa atzinusi (sk. sprieduma [6] punktu), ka lietā pastāv strīds, vai nodokļu maksājumi par 2001. gada aprīli un maiju, proti, par laika periodu no maksātnespējas lietas ierosināšanas līdz tiesas spriedumam par maksātnespējas pasludināšanu, iekļaujami kreditora prasījumā vai uzskatāmi par kārtējiem nodokļu maksājumiem.

Uzskatot, ka attiecībā uz nodokļu samaksas kārtību arī uz maksātnespējīgiem uzņēmumiem attiecas likuma „Par nodokļiem un nodevām” un citu nodokļu likumu normas, un, atsaucoties uz šā likuma 26. panta ceturto un piekto daļu, 29. panta trešo un ceturto daļu, Administratīvā apgabaltiesa atzinusi, ka VID pamatoti nodokļu maksājumu summas par 2001. gada aprīli un maija pirmo pusi ieskaitījis kārtējos nodokļu maksājumos, nevis iekļāvis kreditora prasījumā.

[13] Administratīvo lietu departamenta ieskatā Administratīvā apgabaltiesa, noraidot administratora pieteikumu, nepamatoti šajā lietā piemērojusi likuma „Par nodokļiem un nodevām” 26. panta ceturto un piekto daļu.

[13.1] Likuma 26. pants regulē jautājumus, kas saistīti ar termiņā nenomaksāto nodokļu iekasēšanu, piemēram, paredzot, ka tos piedzen bezstrīda kārtībā ar nodokļu administrācijas lēmumu. Savukārt, šā panta ceturto daļu paredz izņēmumu no šādām nodokļu administrācijas tiesībām. Proti, ja ir ierosināta maksātnespējas lieta, tad no lietas ierosināšanas brīža, termiņā nesamaksātos nodokļus un ar tiem saistītos maksājumus, kuri izveidojušies līdz maksātnespējas pieteikuma iesniegšanas dienai, **nodokļu administrācija vairs nav tiesīga piedzīt bezstrīda kārtībā.**

Tādējādi šī tiesību norma ir saskaņota ar likuma „Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju” 47. pantu, kura pirmajā daļā noteikts, ka līdz ar maksātnespējas lietas ierosināšanu kreditoram ir aizliegts veikt individuālas darbības, ar kurām tiek nodarīti zaudējumi kreditoru kopuma interesēm.

[13.2] Savukārt, likuma „Par nodokļiem un nodevām” 26. panta piektā daļā, papildinot ceturto daļu noteikto, vienīgi paredz, ka arī uzņēmumam, attiecībā uz kuru ierosināta maksātnespējas lieta, ir pienākums turpināt maksāt kārtējos nodokļus atbilstoši nodokļu likumos paredzētajam. Proti, maksātnespējīgais uzņēmums netiek atbrīvots no kārtējo nodokļu maksāšanas.

[13.3] Taču no minētajām tiesību normām neizriet, ka nodokļi, kuri aprēķināti par laiku līdz maksātnespējas pasludināšanai, kaut arī tiem uz tiesas sprieduma pasludināšanas brīdi vēl nav iestājies maksāšanas termiņš, būtu atzīstami par administratora izmaksām vai citiem maksājumiem, kuri sedzami pirms pārējo kreditoru prasījumu atlīdzināšanas. Minētās likuma „Par nodokļiem un nodevām” normas vispār neregulē to, vai šādi nodokļu maksājumi iekļaujami kreditora prasījumā vai administrācijas izmaksās. Šādus jautājumus, kā arī kārtību, kādā pēc uzņēmuma atzīšanas par maksātnespējīgu piesakāmi un apmierināmi prasījumi par parādnieka nesamaksātajām summām, regulē likums „Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju”.

[14] Minētā likuma 109. pants noteic, kādi maksājumi iekļaujami administrācijas izmaksās. No šā panta pirmās daļas 7. punkta un likuma 108. panta ceturto daļas izriet, ka pēc parādnieka pasludināšanas par maksātnespējīgu administrators kā administrācijas izmaksas no parādnieka līdzekļiem sedz, citastarp, tikai tādas izmaksas, arī nodokļu maksājumus, kas radušās laikā, kad parādnieka mantas pārvaldi pārņēmis administrators.

[14.1] Administrators ir tiesas iecelta persona, kura piedalās maksātnespējas procesā. Atbilstoši likuma „Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju” 19. un 21. pantam administratoram ir pienākums maksātnespējas procesa laikā pārvaldīt parādnieka mantu un nodrošināt tās saglabāšanu, veicot ekonomiski pamatotu darbību kreditoru kopuma interesēs. Savukārt, minētā likuma 50. un 73. pants noteic, ka parādnieka mantas pārvaldīšanas tiesības administrators iegūst pēc parādnieka pasludināšanas par maksātnespējīgu, kad pats parādnieks tiesības rīkoties ar savu mantu zaudē.

Tādēļ ir svarīgi noskaidrot, kad minētā likuma izpratnē notiek parādnieka pasludināšana par maksātnespējīgu.

[14.2] Likuma „Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju” 49. pants noteic, ka parādnieku par maksātnespējīgu pasludina tiesa, kuras spriedums ir galīgs. Līdzīgas norādes ietvertas arī minētā likuma 51. pantā, kā arī Civilprocesa likuma 348. panta pirmajā daļā. Tādējādi secināms, ka **parādnieka maksātnespējas pasludināšanas** brīdis ir tiesas sprieduma pasludināšanas brīdis. No šī brīža iestājas likumā paredzētās sekas, piemēram, administrators iegūst likuma 21. pantā minētās

tiesības un uzsāk veikt likuma 52. pantā noteiktās darbības, kā arī attiecībā pret parādnieku un tā pārstāvjiem iestājas likuma 50. pantā minētās sekas.

[14.3] Pavisam cita nozīme un mērķis ir **maksātnespējas iestāšanās dienai**, ko atbilstoši likuma „Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju” 51. pantam un Civilprocesa likuma 348. panta pirmajai daļai tiesa nosaka spriedumā atkarībā no lietas izskatīšanas gaitā nodibinātajiem apstākļiem. Šās dienas noteikšana ir svarīga, piemēram, ja administratoram ir jāceļ prasība par parādnieka darījumu atzīšanu par spēkā neesošiem likuma „Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju” 69.-72. pantā noteiktajos gadījumos.

[14.4] Tādējādi tikai pēc tiesas sprieduma pasludināšanas administrators iegūst likumā paredzētās tiesības un pienākumus pilnā apjomā un administrācijas izmaksās iekļauj tikai tādas izmaksas, kas saistītas ar viņa kā administratora rīcību.

[15] Viens no maksātnespējas procesa mērķiem ir konstatēt parādnieka palikušo mantu, lai apmierinātu kreditoru prasījumus sakarā ar saistībām, ko maksātnespējīgais parādnieks uzņēmis pats vai kuras pastāv uz likuma pamata.

Tādēļ no iepriekš minētajām tiesību normām kopumā secināms, ka visu to prasījumu apmierināšana, kuri radušies laikā, kamēr mantu pārvaldījis pats parādnieks, arī nodokļu maksājumi, kuri aprēķināti par laiku līdz tiesas sprieduma pasludināšanai, veicama kreditoru prasījumu kārtībā.

Šāds secinājums atbilst likuma 47. pantā noteiktajam kreditora individuālo darbību ierobežojumam, ņemot vērā, ka VID ir viens no kreditoriem. Pretējā gadījumā, proti, ja nodokļu maksājumi, kuri aprēķināti par laika periodu līdz tiesas sprieduma pasludināšanai, tiktu uzskatīti par administrācijas izmaksām, VID šīs summas saņemtu, apejot likuma „Par uzņēmumu un uzņēmēj sabiedrību maksātnespēju” 107. pantā noteikto maksājumu secību un līdz ar to aizskartu pārējo kreditoru intereses.

[11] Ņemot vērā minētos argumentus, Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvās apgabaltiesas spriedums nav tiesisks un tādēļ tas ir atceļams.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348. panta 2. punktu, 346. pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Administratīvās apgabaltiesas 2004. gada 28. jūnija spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai Administratīvajai apgabaltiesai citā tiesas sastāvā.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs	senators	V. Jonikāns
	senatore	I. Skultāne
	senatore	G. Višņakova